

Wat te doen bij bijterij?

Staarbijten, oorbijten en flankbijten zijn vormen van abnormaal gedrag in de varkenshouderij.

Zodra bijterij optreedt is een snelle en effectieve behandeling belangrijk om escalatie van de problemen te voorkomen en negatieve effecten op productie en dierenwelzijn te minimaliseren.

Marc Bracke, Johan Zonderland, Maaïke Wolthuis-Fillerup en Marion Kluivers
Wageningen UR Livestock Research

Varkenshouders die problemen hebben met bijterij willen graag over een effectieve behandeling beschikken. Maar ook boeren die geen problemen hebben, moeten weten hoe ze bijterij kunnen behandelen. Bijterij kan zich namelijk altijd onverwacht voordoen. Bovendien moet op elk regulier bedrijf documentatie aanwezig zijn van negatieve ervaringen met bijterij die optraden ondanks het wegnemen van tekortkomingen in het huisvestings- en managementsysteem, zoals een prikkelarme omgeving en een te hoge bezettingsgraad. Anders is het namelijk verboden om de staarten te couperen. Zeker naar de toekomst toe is een effectieve behandeling van bijterij van toenemend belang. De maatschappij zal steeds minder makkelijk accepteren dat staarten routinematig gecoupeerd worden, en marktpartijen beginnen zich op alternatieven te oriënteren. Uiteindelijk is het bovendien een smet op het blazoen van de individuele varkenshouder wanneer hij dieren moet

afleveren zonder oor- of staartpunten. Dit wijst namelijk altijd op een knelpunt voor dierenwelzijn.

Resultaten van een enquête

Een enquête onder 487 reguliere en 33 biologische varkenshouders gaf aan dat boeren waarde hechten aan de volgende maatregelen (gesorteerd op volgorde van belang volgens de reguliere varkenshouders): bijters uit de groep halen, stal-klimaat verbeteren, gebeten dieren uit de groep halen, antibioticum geven aan gebeten dieren, extra afleidingsmateriaal verstrekken, tanden knippen of slijpen, licht dimmen of uitzetten, antibijtmiddel op de staarten van de varkens doen. Verder blijkt dat biologische varkenshouders het verstrekken van hokverrijking belangrijker vinden dan reguliere. Omgekeerd hechten de reguliere varkenshouders meer belang aan het verstrekken van antibiotica en het knippen van de tanden. Ook werd hen gevraagd welke maatregelen zij zelf nemen wanneer staarbijten optreedt. Ongeveer 40 procent van de boeren geeft aan bijters en/of gebeten dieren uit de groep te halen. Biologische varkenshouders noemen vaker afleidingsmateriaal als belangrijke maatregel (32 procent van de biologische boeren noemt de maatregel, tegen 19 procent van de gangbare varkenshouders). Biologische boeren geven minder vaak antibiotica (0 procent bij biologisch tegen 13 procent bij gangbaar). Tandknippen wordt door 7 procent van de biologische varkenshouders genoemd en door 16 procent van de gangbare varkenshouders. Opmerkelijk daarbij was dat varkenshouders (zowel vermeerderders als vleesvarkenshouders) meer dan dubbel zo vaak tanden knippen noemden wanneer meer (> 5 procent) staarbijten op hun bedrijf voorkwam.

Weinig wetenschappelijk onderbouwde kennis

Er is tot op heden nog weinig onderzoek gedaan naar maatregelen die genomen kunnen worden bij een uitbraak van bijterij. Uit onderzoek van Livestock Research bleek dat een escalatie van

staarbijten succesvol tegengegaan kan worden door het verstrekken van lang stro (tweemaal daags een handvol) en door het uit de groep halen van de bijter. In Deens onderzoek werden goede resultaten geboekt door het gebruik van touwen. In een modelstudie bleek dat Stockholmteer en hertschoornolie bijterij kunnen verminderen. Het smeren van antibijtmiddelen kan gezien worden als een hulpmiddel in de beginfase van een uitbraak die een behandeling van de werkelijke oorzaak goed zou kunnen ondersteunen.

Een extra rol voor de boer

Bij de behandeling van bijterij is het van cruciaal belang om het probleem vroeg op te merken. Vroege detectie vergroot het effect van de genomen maatregelen. In een vroeg stadium heeft het bijvoorbeeld veel meer zin om een bijter uit de groep te halen dan in een later stadium, omdat de andere varkens het ongewenste gedrag dan al hebben overgenomen van de aanstichter. Bloed werkt als een katalysator en hoe langer het beschadigende gedrag optreedt, hoe moeilijker het is om het te laten ophouden. Essentieel is dus dat de varkenshouder altijd alert blijft op het gedrag van zijn varkens. De staarhouding kan bijvoorbeeld verklikken wat er gaat gebeuren. Een krulstaart is een goed teken, terwijl een hangende staart of een staart die tussen de achterpoten geklemd wordt een grotere kans heeft om gewond te raken. Ook daarom is het minder wenselijk dat de staarten volledig worden gecoupeerd: met het verwijderen van de gehele staart verdwijnt het aanwijssstokje dat een varkenshouder prima kan gebruiken als managementinstrument dat aangeeft dat er iets aan de hand is in de stal.

TEER OP STAART

Soms kan de behandeling van bijterij een smerig werkje zijn. Hier een tuinhandschoen die gebruikt is om Stockholmteer op varkensstaarten te smeren.

Foto: Wageningen UR Livestock Research

Artikelenreeks over staarbijten onder varkens

Dit is het zesde artikel uit een reeks artikelen over de oorzaken, effecten en preventie en behandeling van staarbijten onder varkens en hoe varkenshouders hier tegenaan kijken. Dit is onderdeel van het project 'Verantwoord omgaan met varkensstaarten' gefinancierd door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. In dit project werken we ook samen met varkenshouders en hun bedrijfsbegeleiders aan betere methoden om bijterij te voorkomen en te behandelen. Iedereen die op de hoogte gehouden wil worden over dit project of er actief aan wil meewerken kan een e-mail sturen naar: Maaïke.Wolthuis-Fillerup@wur.nl.

KRULLEN

Een krulstaart is een goed teken, terwijl een hangende staart of een staart die tussen de achterpoten geklemd wordt een grotere kans heeft om gewond te raken.

Foto: Twan Wiermans